

Marijan Milevoj

OD PIJUKA DO KOMPJUTORA

U povijest srednjeg školstva na Labinštini krupnim je slovima upisan 14. listopada 1946. Tog je dana započela nastava u Rudarsko-industrijskoj školi, prvoj srednjoškolskoj ustanovi na hrvatskom jeziku na tlu današnje općine Labin. Njen je osnivač raški ugljenokop. Nimalo slučajno. Prvih dana nakon oslobođenja rudarska je Raša, zbog ugljena, u središtu zanimanja nove, porušene Jugoslavije, iako Istra formalno još nije njen sastavni dio. Porušenoj zemlji dragocjena je svaka tona ugljena za pokretanje industrije, željeznica i parobroda. U Raši tada vlada uzrečica: "Nema obnove bez ugljena!" Rudnik se obnavlja relativno brzo, proizvodnja raste, traže se rudari. I stručnjaci među njima, jer Istarski su ugljenokopi ostali bez njih. Vrlo se brzo stvara i srednji rukovodni kadar: poslovođe, nadzornici, brigadiri. Vrijeme je to kad domaći ljudi, Labinjani, vrlo slabo poznaju književni hrvatski jezik, a malo je onih koji pišu na svom materinskom, gotovo zaboravljenom jeziku. Zbog toga su u "modi" ekspresni tečajevi za hrvatski jezik za službenike i sve profile radnika. Bili su to prvi oblici školovanja uz rad, koji su ostali aktualni do danas kao jedan od vrlo uhodanih oblika obrazovanja i stručnog uzdizanja. U prostorijama osnovne škole u Raši već 1945. počinje radom "trogodišnji kurs za naučnike kojih ima oko 150", kako u spomenici te škole sredinom 1946. piše njen upravitelj Josip Žele. Taj će učitelj, rodom iz Zagreba, uskoro postati i prvi tajnik Rudarsko-industrijske škole u Vinežu. O tom "tečaju", koji je zapravo prethodnica i neka vrsta najave osnivanja "prave" rudarske škole, piše i "Glas Istre" u siječnju 1946.

"Tako je 10. listopada protekle godine u Raši otvorena Niža rudarska škola, koja je započela radom sa 120 učenika. Paralelno rade dva tečaja - jedan na hrvatskom, a drugi na talijanskom jeziku. Od upisanih 120 učenika, 70 ih je na hrvatskom, a 50 na talijanskom tečaju. Ova rudarska škola ima karakter zanatske škole i imala bi trajati tri godine. Učenici rade prije podne u radionicama, a poslijepodne prisustvuju nastavi. Uz školu postoji i internat u kojem je smješteno 40 učenika. Obzirom na to da učenici imaju različitu prednaobrazbu, neki samo osnovnu školu, drugi jedan ili više razreda građanske škole ("Avviamento"), formirana su odmah tri razreda. Prvi razred pohađaju oni koji imaju samo osnovnu školu, drugi oni koji su završili prvi ili drugi razred "avviamenta", a treći razred je opetovnica za one koji su završili treći razred "avviamenta". U ovom razredu održava se nastava jedanput tjedno po dva sata,

dok se u prvom i drugom razredu nastava vrši tri puta tjedno po tri sata. Stručne predmete predaju inženjeri i tehničari rudnika, dok jedan učitelj hrvatske osnovne škole podučava hrvatski jezik".

Izgleda da se to ipak pokazalo nedovoljnim, da je, uz to, osipanje polaznika tečaja bilo vrlo veliko, zbog čega u Direkciji "Raše" još više sazrijeva mišljenje da se improvizacijama ne može doći do stručnih radnika, da o njihovu obrazovanju treba voditi dugoročnu politiku. Odluka o osnivanju Rudarsko-industrijske škole početak je realizacije novog načina rada. U "Glasu Istre" od 12. rujna 1946. objavljen je natječaj za "primanje u Rudarsko-industrijsku školu Direkcije Istarskih ugljenokopa "Raša", sljedeća teksta":

"U Rudarsko-industrijsku školu koja se otvara u Vinežu primat će se omladinci uz sljedeće uvjete:

- a) da nisu mlađi od 15 i stariji od 18 godina
- b) da je s uspjehom završio osnovno obavezno obrazovanje
- c) da je tjelesno i duševno zdrav
- d) da je moralno i politički ispravan
- e) da je s uspjehom završio prijemni i psihotehnički ispit i
- f) da pristaje na ugovor o školovanju koji s poduzećem sklapaju roditelji ili staratelji.

"U školu će se primiti 60 učenika za rudarski odsjek, a školovanje traje tri godine. Stan i hranu učenici imaju u internatu. Svi učenici koji će biti primljeni u tu školu, iz bliže ili dalje okolice, imat će u internatu gajiti sve grane kulturno-masovnog rada kao što su fiskultura, otvaranje diletantskih, pjevačkih i glazbenih sekcija. Škola je praktična, to jest uz teorijsku obuku koja traje dnevno tri sata, obvezatan je i praktički rad od pet sati. Po svršetku školovanja učenici će raditi u rudniku u svojstvu pomoćnog kopača. Nakon jedne godine prakse u rudniku, vrijedni radnici bit će od strane Direkcije rudnika poslani na daljnje školovanje."

Bio je to ujedno i prvi natječaj za "usmjereni" obrazovanje objavljen u Istri, koji vrlo zorno ocrta osnove konture buduće škole.

Prema sjećanju **Marija Milevoja-Skojevca**, dugogodišnjeg odgojitelja a onda zamjenika upravitelja, škola je radom počela službeno 14. listopada 1946. Otvorenju je prisustvovao direktor Istarskih ugljenokopa te **Ratko (Gverino) Lazarić**, predstavnik Bazenskog odbora Sindikata "Raše". Inicijator otvaranja škole, koju je u cijelosti financirala "Raša", bio je **Tomažo Dobrić**, ondašnji sekretar Oblasnog komiteta KPH za Istru, sa sjedištem u Labinu, budući da su u to vrijeme u Puli bili Angloamerikanci. Prvi upravitelj Rudarsko-industrijske škole je **Petar ing. Draščić**, ujedno i upravitelj Štalija i Bršice. Tajnik je bio Josip Žele, koji je ujedno predavao i hrvatski, geografiju i povijest. Inače, u početku nije bilo stalnih predavača, nego su stručne predmete predavali inženjeri "Raše", a ostale nastavnici Niže hrvatske gimnazije, odnosno Sedmogodišnje

osnovne škole u Podlabinu koja je počela radom godinu dana ranije. Sve do kraja 1947., kad dolazi **Marija Baznik**, nije bilo stalnih nastavnika. Te godine za direktora dolazi **Slavko Brozović**.

Škola je, inače, bila smještena u šest baraka na rubu Novih zgrada u Vinežu, a svaka je imala po tri sobe sa 20 kreveta. Uprava je kasnije smještena u jednu od zgrada. Uvjeti rada i življenja bili su vrlo teški, a plućna oboljenja učestala, pa je bilo i dosta odustajanja. Jedan od prvih učenika bio je **Silvio Činko**, kasnije dugogodišnji nastavnik praktične nastave u našem Centru. Odatle je 1986. otišao u mirovinu. Evo što on kaže: *"Godine 1946. upisao sam se, u rudarski smjer, a poslije sam se iz zdravstvenih razloga, prebacio u metalski. Svi smo, bez obzira odakle smo došli, živjeli u domu, internatu. Ako smo bili dobri, subotom su nas puštali kući. Osim nastave imali smo i praksu. Metalci po radionicama, a polaznici rudarskog smjera na Štalijama i Bršici. Dizali smo se ujutro u 4,45 sati i kovaricama odlazili iz Vineža do Raše, a zatim vlakom do Bršice. Na Bršici smo radili do 12 sati, a oko podneva vraćali se u Vinež, da bismo od 15 do 19 sati prisustvovali nastavi. Bili smo dnevno zauzeti i do 14 sati. Zaista, radilo se vrlo ozbiljno, bez zabušavanja, po uzoru na ruski sistem. Svako jutro dizala se zastava uz himnu, a onda bi uslijedila obavezna "porcija" fiskulture, kojoj se poklanjalo izuzetno mnogo pažnje"*.

Jedan od prvih učenika Rudarsko-industrijske škole bio je i **Eugen Zulijani**, danas inženjer rudarstva.

"Išli smo vrlo često na radne akcije. U slobodno smo vrijeme igrali šah, pjevali, plesali, učili svirati na harmonici i gitari. No, najčešće smo se igrali kauboja i Indijanaca! Druge godine školovanja na praksu smo otišli u jamu i tada smo dobivali RK-1 teseru za pojačanu hranu, koju su inače dobivali samo rudari. Na rudare se onda posebno mislilo, za njih je uvijek moralo biti!" Vrlo su upečatljiva i sjećanja **Antona Griparića**, polaznika druge generacije Rudarske škole, kasnije također dugogodišnjeg nastavnika praktične obuke.

"U ovoj generaciji upisalo se i 17 žena u metalski smjer. Bili su to po mnogočemu nezaboravni dani. Uz stručne smo predmete, zamislite, učili i krasopis. To nam je zadavalo najviše glavobolje. Od stranih jezika učili smo ruski. Bilo je tu učenika raznih godišta, od onih koji su došli iz borbe, ali nisu imali nikakve kvalifikacije, do posve golobradih mladića. Hrana nam je bila dosta dobra. Ekonom, Silvio Milevoj-Zagorac, držao nam je ujedno i fiskulturu. Naša je generacija jedan dan imala nastavu, a drugi praksu po pogonima Istarskih ugljenokopa. U trećoj smo godini dobili i radna odijela. Čini mi se da su ih šivali zarobljenici i da je krojačka zadruga postojala u Kazarmonu, na trgu u Podlabinu. Te 1948. došao je u Labin prvi pravi autobus "Lancia" te su učenici rudarske škole njime krenuli na izlet u Trbovlje, pod vodstvom Meneta Bembića".

Taj je izlet ostao nezaboravan. Događaj za sebe je bilo i posjećivanje kinopredstava u Raši - zapisao je **Mario Milevoj**, prvi odgojitelj i zamjenik upravitelja: *"Išli su dolje pješke, u koloni, pjevajući. Većinom ih je vodio ekonom Silvio Milevoj, a na Vinež su se vraćali kovaricama. Neodlazak u kino bila je kazna za učenike. Subotom smo ih do određenog vremena puštali i na ples, ali nedjeljom ne."*

Toliko o sjećanjima. Što kažu brojke i dokumenti? Nakon svih znanih i neznanih teškoća, 30. srpnja 1947., 68 najupornijih i najzdravijih učenika čekao je još jedan - završni ispit. Uspjeh je bio zadovoljavajući: šest odlikaša, 15 učenika s vrlo dobrim uspjehom, 23 s dobrim i 17 s dovoljnim. Četiri su učenika upućena na popravni ispit, a trojica nisu zadovoljila. Završnom godišnjem ispitu, pored nastavnika, prisustvovali su i predstavnici Sindikata, Odjela rada Oblasnog NO-a, te predstavnici direkcije Istarskih ugljenokopa. Led je probijen. Stečena su prva iskustva. Labinski se omladinci već tada više školuju za druge zanate, također u sklopu Rudarsko-industrijske škole. Ta su odjeljenja nepune dvije godine kasnije prerasla u Školu učenika u privredi, a nastava se odvijala u Raši. U Spomenici Osnovne škole Raša, piše: *"Prvog travnja (op.p. 1948.) započeo je u zgradi ove škole rad sa Školom učenika u privredi, koju je otvorila Direkcija istarskih ugljenokopa "Raša". Privremenu upravu preuzeo je Sokolić Ivan, upravitelj Sedmoljetke Raša. Na školi su predavali i nastavnici Sedmoljetke"*.

Njen je direktor, nakon preseljenja u Labin, **Mijo Posavec**, koji je jedno vrijeme, kako mi reče u kraćem telefonskom razgovoru, usporedno bio i direktor Rudarsko-industrijske škole. Kasnije će, sve do odlaska u Pulu, Posavec biti općinski prosvjetni inspektor. Dio učenika pohađao je nastavu na talijanskom jeziku. Svaki od njih dobivao je dnevnu nagradu od 20 dinara, dok su polaznici rudarske škole, zbog napora i težine budućeg poziva, odlukom Ministarstva za rudarstvo FNRJ, dobivali dvostruko podmirivanje troškova školovanja i boravka u internatu. Zbirna ocjena nakon prve godine rada škole je, s obzirom na uvjete rata, vrlo dobra, pa se ona već od početka ubraja među najbolje u Hrvatskoj. Ipak, bilo je i dosta slabosti i teškoća, osobito u internatskom smještaju zbog čega je bilo dosta pobolijevanja. Stoga su iz Ljubljane nabavljene posebne peći, za prijevoz na posao nabavljena je korjerina, đaci su dobili radna odijela. Nabavljene su i knjige, osim stručnih, čiji nedostatak i dalje zadaje najviše glavobolje i utječe na svladavanje gradiva, jer učenici i dalje "hvataju" predavače.

U drugu školsku godinu upisalo se oko 140 učenika iz Labina, Vodnjana, Poreča, Pazina, Rovinja i Buzeta. Među njima je i 40 učenika palih boraca ili izuzetno siromašnih učenika, o kojima brine Odjel rada Oblasnog NO.

Bilježimo i podatak da su se u školu upisala i djeca naših povratnika iz Njemačke, Belgije i Francuske. Među njima je i 16 djevojaka (tri su kćerke rudara-povratnika). Zanimanje mladih Labinjana za rad u rudniku vrlo brzo

splašnjava, pa se od 80 maturanata Sedmogodišnje osnovne škole u jesen 1949. u Rudarsku školu nije upisao nijedan! Za takav "odaziv", koji ujedno označava totalno okretanje leđa ovdašnjeg stanovništva rudniku, postoji objašnjenje: to je strah od jame, koja je ovdje mnoge obitelji obukla u crno. *"Nastavni je kadar bio ekipiran"*, prisjeća se tih dana **Tulio Verbanac**. *"Direktor nam je bio Milan Gergorić, pa Novosel. Treće godine školovanja opet smo u Labinu, ali sada u današnjoj zgradi Srednjoškolskog centra "Mate Blažina". Bilo je to 1949. godine, kada su njemački zarobljenici napustili tu zgradu. Teško se uopće može govoriti o bilo kakvim uvjetima za rad. Na gornjem katu zgrade nije bilo prozora, vratiju ni stepenica. Hodali smo po tavalonima. Nismo imali nikakvog grijanja, pa smo u kutu učionice ložili otvorenu vatru. U Labinu nam je direktor bio Mijo Posavec, a u školu je uskoro došla i Petra Kaftanić Matečić. Nastavu smo imali šest dana u tjednu. Tri dana prakse, tri nastave. Nismo imali točnu i određenu školsku satnicu, a ni radno vrijeme na praksi. Kada je trebalo bili smo na poslu i cijeli dan, onoliko koliko je radio majstor koji je bio zadužen za nas. Tada smo dobivali i bon za jedan obrok u "četvrtom obroku"*.

Neobična je povijest te zgrade u kojoj su i danas srednjoškolci. U tijeku izgradnje Podlabina, potkraj tridesetih godina, udareni su i njeni temelji. Trebala je to biti bolnica, ali rat i odlazak Talijana prekidaju radove, tako da oslobođenje ona dočekuje bez krova i prozora, s najgrublje obavljenim radovima.

U nju su se ubrzo smjestili njemački zarobljenici koji ponajviše rade u rudniku, budući da je rudara, već tada, bilo premalo. Smještaj je bio vrlo loš, pa su se oni snalazili svakojako. Prozori su zatvarani šatorskim krilima, pokrivačima i ljepenkama. Najteže je bilo onima u "potkrovlju", od kiše bi ih štitila samo šatorska krila. Još za njihova boravka u zgradi donosi se odluka o njenu dovršenju i preuređenju u školu. Radove je trebala preuzeti Građevinsko-stambena sekcija 43 Istarskih ugljenokopa "Raša", rukovodilac koje je bio **Karlo Marinč** iz Raše. O tome on piše:

"Formirana je grupa od naših radnika i zarobljenika. Radove su vodili naš nadzornik Anton Brunetti i tesar Gverino Vrbanac. Krovna je konstrukcija postavljena u rekordno kratko vrijeme, a potom i krovni pokrov. Radovi su tada prekinuti budući da je u zgradi ostalo još nekoliko stotina njemačkih zarobljenika. Stanku smo iskoristili za izradu projektne dokumentacije za buduću namjenu zgrade. Projekt je izrađen u našem uredu, a na njemu su radili uglavnom njemački inženjeri na čelu s ing. Josephom Geringom. Nakon toga, uslijedila je revizija projekta od strane ondašnjeg Ministarstva građevine Jugoslavije, Ministarstva prosvjete i Direkcije "Raša". Njihove su primjedbe bile neznatne. Odlaskom zarobljenika nastavlja se s dovršenjem zgrade. Neobičan je put nabavljanja građevinskog materijala. Šljunak smo dobivali iz Štalija, gdje je bila montirana drobilica. Materijal za drobilicu dopremao se iz oba rudnika, a potom je pomoću jamskih vagoneta, dopreman sve do Pjacala u

Labinu. Odatle je taj materijal transportiran preko improviziranog mosta u krug "Autoprometa", a zatim vagonetima na gradilište.

Za drvenu armaturu koristili smo jamsku gradnju koju smo kasnije opet vratili u jamu. Stolariju smo izradili u našoj stolariji u Raši. Poslovođa gradilišta bio je Nini Bastijanić".

Pored Škole učenika u privredi u tu zgradu se kasnije, 15. siječnja 1951., useljava i Rudarska škola, koja time konačno ššta dotrajale barake u Vinežu. U istoj zgradi otvara se 1949. još jedna vrlo važna srednjoškolska ustanova - Rudarski tehnikum.

Bila je to srednja stručna škola saveznoga značaja u kojoj su se školovali kadrovi iz cijele Jugoslavije. Postojao je rudarski, strojarski i elektro odsjek. To je na neki način nastavak Nadzorničke škole u Varaždinu, u kojoj odc 1946. školuju naši rudari. Bilo je to ujedno i veliko priznanje "Raši", ali i našem srednjem obrazovanju radnika u Rudarsko-industrijskoj školi. Tradicija se počela stvarati. A kad se spominje tradicija, ne može se zaobići ime **Stjepana prof. Matečića**, prvog direktora Tehnikuma, prvog direktora labinske gimnazije, prosvjetnog radnika koji je najzaslužniji za osnivanje današnjeg srednjoškolskog centra, čovjeka i profesora koji je više od 30 godina razvijao labinsko srednje obrazovanje. Legendom je postao još za života.

O prvim danima rada Tehnikuma, koji je rudarskoj Labinštini dao mnogo vrijednih stručnjaka, Matečić će pribilježiti:

"Gotovo svi polaznici Radničko-rudarskog tehnikuma bili su domski smješteni (kod porodica u Labinu ili u sadašnjoj zgradi Centra i okolnim kućama). Starosna dob polaznika bila je od 25 do 30 godina. Iz konteksta je vidljivo da su se prve dvije godine u Tehnikumu ubrzano obrazovali najbolji radnici koji su u zvanju nadzornika uključeni u sistem obrazovanja za tehničare. Ta generacija je uspješno na kraju 1949./50. godine položila završni ispit i stekla pravo upisa na odgovarajuće fakultete (rudarski, strojarski, elektrotehnički i geološki). To je bio značajan korak u stvaranju visokokvalificiranih stručnjaka za potrebe ovdašnjeg rudnika i vanjskih pogona. Od šk.g. 1950./51. u Tehnikum pristižu učenici Rudarsko-industrijske škole, koja se te godine potpuno seli iz Vineža u Labin i tako stječe mnogo povoljnije uvjete za svoj razvoj".

Posljednji učenici Tehnikum napuštaju 1954. kad ta srednjoškolska ustanova, nakon šest godina, prestaje radom. Time ujedno završava prva faza razvoja srednjih škola na Labinštini, započeta 1946. osnivanjem Rudarsko-industrijske škole. U proteklih osam godina stvoreni su dobri temelji za brži razvoj srednjeg obrazovanja, do kojeg će doći u razdoblju od 1954. do 1966. godine. Uz prostorne i materijalne uvjete stvara se i snažna predavačka jezgra, koja je ostavila neizbrisive tragove u obrazovanju naroda Labinštine. Do tada se, prema riječima prof. Matečića, "distribucija nastavnčkog kadra vršila

administrativno-centralistički, po Ministarstvu prosvjete, a u našem slučaju i u suglasnosti s Ministarstvom industrije i rudarstva".

Neće mnogo proteći, a među labinskim će se nastavnicima u srednjoj školi naći i prvi profesori rodom iz Labina. Veliki doprinos tome dat će i prva općeobrazovna srednja škola na Labinštini, osnovana 1954. Čin je to koji se nije popratio presijecanjem vrpce, limenom glazbom i drugim manifestacijama prikladnim uz otvaranje kapitalnih privrednih objekata, ali je značaj te kasnije često nazivane "tvornice kadrova", koja je imala skroman i tih početak, velik.

Želja za osnivanjem gimnazije bila je odraz nastojanja Labinštine da se svestrano razvija, da sve manje ovisi o rudniku. U postojećim školama obrazovali su se kadrovi koji su se pretežno zapošljavali u rudarstvu. Osim cementare u Koromačnu, drugih industrijskih kapaciteta nema, a u pratećim djelatnostima "Raše", prije svega transportu, građevinarstvu, mehaničkoj radionici u Krapnu, naziru se buduće snažne radne organizacije. Ugostiteljstvo je najvećim dijelom okrenuto potrebama Istarskih ugljenokopa, u kojem je sve više radnika na "privremenom radu", a u Rapcu se najviše odmaraju rudari i članovi njihovih obitelji, iako se na ovdašnjim plažama stidljivo brčkaju i prvi zapadno-njemački turisti! U zdravstvu je velika fluktuacija liječnika, jer odlaze zbog teških radnih uvjeta uz rudarska okna, iako im se predlažu dodaci za poseban napor! Vrijeme je to posvemašnjeg siromaštva, ali i entuzijazma i ponosa, kad se Prvi svibnja slavi s mnogo radosti, pompe, narodnog veselja, ali i spoznaje da se ipak bolje živi nego jučer. Konačno, ratne su rane najvećim dijelom zacijelile, prošla je i po koječemu teška 1948. godina, Istok sve manje provocira, a Zapad (za Istrane u sjeni sukoba oko Trsta) sa sve manje ideološke netrpeljivosti promatra na tamo neku komunističku Jugoslaviju, koja je umnogome drugačija od komunističkih zemalja iza "željezne zavjese". U takvo vrijeme Labinština, ispred koje uvijek stoji epitet "crvena, revolucionarna, rudarska", počinje, makar i nesvjesno, tražiti svoj drugi lik, drugačije putove razvoja, uz mnogo manje improvizacije i privremenosti. U Puli, Rijeci, naročito u Pazinu, u vrlo teškim uvjetima pohađaju gimnaziju labinski mladići, koji će za manje od desetak godina postati prvi liječnici, prvi inženjeri, prvi pravnici ili ekonomisti koje će Labinština dobiti. Prvi su to počeci stvaranja domaće, hrvatske inteligencije, koja će ubrzo preuzeti rukovodeća mjesta u svom zavičaju, nastavljajući ono što su njihovi roditelji započeli, nerijetko nabijeni samo ogromnim entuzijazmom, poštenjem i vjerom u socijalizam. Ipak, za apetite i ambicije, u istarskim relacijama (a i šire) tada ekonomski snažne komune, nije odgovaralo samo pojedinačno slanje mladića i djevojaka u "tuđe" gimnazije, jer se s pravom ocjenjivalo da bi se takvim sporim tempom stvaranja visokoobrazovanih stručnjaka ubrzo upalo u stagnaciju i svekoliko nazadovanje. Stoga se početkom pedesetih godina razmišlja o otvaranju gimnazije u Labinu, a 1952. ta nastojanja, zahvaljujući najviše agilnom Stjepanu Matečiću, tada direktoru Rudarskog tehnikuma, dobivaju i konkretne oblike. Tada se uporno

kuca na vrata Republičkog savjeta za prosvjetu i kulturu NR Hrvatske i Sabora podastirući argumente u prilog otvaranja gimnazije u malenom rudarskom Labinu, u kojem se još ne govori dobro i tečno književni hrvatski jezik.

"Zanimljivo je napomenuti da su u Labinu bile, u roku od dvije godine tri puta, posebno ovlaštene komisije Republičkog savjeta za prosvjetu i kulturu, kako bi se na licu mjesta provjerilo postoje li za osnivanje gimnazije osnovni uvjeti i kvalificirani nastavnici, prostorni uvjeti, administrativni kadar, te osnovna nastavna sredstva i pomagala. Istini za volju, moramo priznati da je kod davanja podataka komisija morala dosta toga "posuđivati" iz labinske osnovne škole kao, na primjer, dva profesora, dvoranu za fizički odgoj (palestru) i dvije učionice. Jedan dio nastavnčkog i administrativnog kadra "mobiliziran" je iz već postojećih srednjih stručnih škola, a to se odnosi i na administrativno i pomoćno osoblje. Premda su kriteriji za osnivanje gimnazije bili u ono vrijeme vrlo oštri, nalazi komisija su bili pozitivni, pa je Republički sekretarijat za prosvjetu i kulturu 28. lipnja 1954. izdao rješenje, čime je ujedno dobivena i verifikacija za rad i pravovaljanost svjedodžaba i diploma. Kod evociranja tih dana treba odati priznanje i zahvalnost tadašnjim društveno-političkim organizacijama, a prije svega pokojnom Ivanu Frankoviću, ondašnjem predsjedniku Narodnog odbora općine Labin."

To je samo dio sjećanja profesora Matečića, čovjeka najzaslužnijeg za utemeljenje labinske gimnazije.

Nastava je počela 1. rujna 1954., a u školske klupe Gimnazije "Mate Blažina", koja je dobila ime labinskog narodnog heroja iz Čemparovice, koji je poginuo u Gorskom Kotaru posljednjih dana drugog svjetskog rata, sjelo je točno pedeset učenika. U svakom razredu bilo je po 25 gimnazijalaca. Razrednica V.a razreda bila je **Nada Bijelić**, a V.b **Ksenija Boršo**. U prvom su razredu bili: **Bruno Antonelić, Gracijela Antonelić, Gracijela Babić, Anteo Blašković, Vilemina Blašković, Marija Brajković, Luciano Budicin, Džema Ermagora, Onorina Korjan, Ratomir Kosić, Estera Manzoni, Ada Matijašić, Ana Mauša, Ivan Medica, Nevenka Prelčec, Mirela Ružić, Marija Šverko, Laura Štemberger, Petrica Štemberger, Pjerina Štemberger, Nježa Štokovac, Emil Vihtelić, Vladimir Vojić, Viktor Zupčić i Ružica Kaščelan**. Učenici V.b razreda bili su: **Marija Batelić, Bruno Belušić, Danica Bevčar, Zorka Blašković, Fabio Buršić, Silvano Faraguna, Marija Golja, Ivan Griparić, Cesar Hodej, Milena Karina, Rina Koredić, Olivio Marečić, Elvira Matelić, Klaudio Mikuljan, Flavija Miletić, Edidio Milevoj, Ljubica Milevoj, Julio Mohorović, Marija Pisanec, Anita Sandomenigo, Nelda Saulig, Otelo Škopac, Marija Višković, Jolanda Vozila i Viktorija Zupčić**.

Iako je bilo dosta osipanja učenika, njih 36 će četiri godine kasnije postati prvi maturanti labinske gimnazije. Uz polaznike večernje gimnazije, posebno mjesto u povijesti labinskog srednjeg školstva zauzimaju: **Bruno Antonelić, Gracijela Antonelić, Danica i Vida Bevčar, Frane Biočić, Silvano Faraguna, Vilemina Blašković, Marija Brajković, Lucian Budicin, Đuro Cizar, Eugen Golja, Marija Golja, Ivan Griparić, Cezar Hodej, Ružica Kaščelan, Onorina Korjan, Aleksandar Marčetić, Olivio Marečić, Elvira Matelić, Ada Matijašić, Klaudio Mikuljan, Flavija Miletić, Eđidio Milevoj, Julio Mohorović, Nelda Saulig, Anita Sandomenigo, Emilija Stanisavljević, Otelo Škopac, Petrica Štemberger, Laura Štemberger, Đurđa Stokić, Nježa Štokovac, Marija Šverko, Emil Vihtelić, Ivan Vojić i Jolanda Vozila.**

Mnogi od njih su danas poznati i priznati privrednici, profesori i drugi stručnjaci u Labinu i diljem naše zemlje. Neki su se odmah zaposlili u labinskoj privredi, davši odmah dragocjen doprinos njenu razvoju. Zanimljivo je da je prvi maturant, Nelda Saulig-Griparić, postala i prvi domaći predavač u labinskoj gimnaziji! Time je simbolično najavila stvaranje vlastitog, "domaćeg" nastavničkog kadra na Labinštini.

Dvije godine kasnije u labinskoj će gimnaziji maturirati i **Silvano Bolčić** - prvi doktor znanosti koji je izašao iz njenih klupa. Prije njega doktorsku je disertaciju od Labinjana obranio **Federico Dusman**, jedan od tvoraca "Prvomajske" iz Raše, a potom i dekan Strojarskog fakulteta u Zagrebu, a kasnije **Enco Tireli** iz Termoelektrane Plomin, **Vladimir Rosić**, svojevremeno nastavnik Srednjoškolskog centra "Mate Blažina" Labin, a sada predavač na Pedagoškom fakultetu u Rijeci, **Lino Peršić**, ravnatelj Doma zdravlja u Labinu, **Serđo Klapčić**, također zaposlen u plominskoj termoelektrani i **Vlado Golja**, izvanredni profesor na Šumarskom fakultetu u Zagrebu. **Silvano Bolčić**, svojedobno šef Katedre za sociologiju i prodekan Filozofskog fakulteta u Beogradu, te dane i godine ne može izbrisati iz sjećanja.

"Uvijeti za rad u nastavi i izvan nje tih godina, kada sam ja bio đak, bili su svakako znatno teži od današnjih. Vrijedi, međutim, zabilježiti da mi tu oskudicu nismo tada posebno osjećali. Jer, naši su profesori imali mnogo volje i sposobnosti u prenošenju znanja, i podsticali su naše uključivanje u nastavu, prije svega svojim drugarskim stavom prema nama, podrškom i uvažavanjem, ali i vlastitim, poštenim odnosom prema nastavi. Ja se osobno sa zadovoljstvom i zahvalnošću sjećam entuzijazma i sigurne ruke prof. Matečića u vođenju gimnazije i podsticanja nastave povijesti svoga razrednika Dragutina Hajma".

Uz direktora Matečića, koji predaje hrvatski i filozofiju, i već spomenute profesore, moram spomenuti Nadu Bijelić, koja predaje biologiju, kemiju i fiziku, geografa Kseniju Boršo, jedinog stalnog nastavnika **Petru Matečić**, koja predaje francuski, latinski i njemački jezik! Uz nju honorarno predaje njemački jezik i **Marjana Balvanović**. Matematiku predaje još jedna legenda labinskog školstva, ovoga puta osnovnog - **Ignacije Mandić**. On je istodobno i direktor

Osnovne škole "Ivo Lola Ribar", gdje uz matematiku nerijetko predaje i hrvatski jezik, glazbeni odgoj ili dirigira školskim tamburaškim zborom! Njega će za dvije godine u gimnaziji zamijeniti mladi profesor **Antej Ukušić**, kasnije i direktor labinske udružene srednjoškolske ustanove, ujedno i jedan od prvih labinskih stipendista. S poviješću umjetnosti mlade labinske gimnazijalce daleke 1954. upoznaje **Ivan Mihaljević**, a u svijet sporta uvodi ih **Velimir Štingl**, jedan od osnivača i utemeljitelja rukometnog sporta u Labinu. On je i otac ženskoga rukometnog kluba u kojem igraju isključivo gimnazijalke. **Nelda Saulig, Ružica Kaščelan, Elvira Matelić** i druge djevojke samo su najava svijetlih trenutaka labinskog ženskog rukometa koji je u dva navrata završio u Prvoj saveznoj ligi! Bio je to samo jedan od plodova aktivnosti novoosnovane gimnazije izvan uskog školskog dvorišta i tvrdih školskih klupa.

Postupno se Nastavničko vijeće popunjava stalnim predavačima, što povećava kvalitetu gimnazije koja će se uskoro proćuti i izvan granica općine, pa i Istre. Na početku školske godine 1956./57. u nju dolaze **Vladimir Sironić** (kemija, biologija), **Ivan Hraščanec** (hrvatski jezik), **Maks Petri** (fizika, kemija, njemački) te braćni par **Mira** i **Dragutin Hajm**, koji će predavati povijest i ustav, odnosno povijest i filozofiju. Odmah po svom dolasku u Labin prof. Hajm se počeo sa žarom entuzijasta i duhom znanstvenika baviti prošlošću Labinštine, ostavljajući iza sebe značajne radove. Vrlo je aktivan u tek osnovanom Narodnom muzeju (njegov je rukovodilac), gdje je jedan od inicijatora za gradnju rudarske galerije postavljene u podrumu muzejske zgrade. Profesor Hajm je vrlo temeljit i u izučavanju Narodnooslobodilačke borbe na Labinštini, zalažući se za evidentiranje svih palih boraca ovoga kraja.

Zanima ga također i starija prošlost Labinštine, arheološke iskopine Starog grada, najavljujući već tada preko stranica "Raškog rudara" pravu turističku valorizaciju kulture i kulturno-povijesne baštine naše općine!

U gimnaziji, očito, nije bilo većih teškoća s nastavnicima. Oni su ubrzo prerasli u snažnu i kvalitetnu pedagoško-odgojnu jezgru. Pored nastavnika osnovnih škola u premošćivanju teškoća mnogo pomažu i nastavnici ondašnjih stručnih škola.

Uz direktora tu je 15 stalnih nastavnika za općeobrazovne i stručne predmete te pet nastavnika praktične nastave za jamski i vanjski rad. U prilog radu novoutemeljene gimnazije ide i njena suradnja sa stručnim školama u prve dvije godine rada. Koristi se bolje nastavnički i ostali kadar, prostorije, školska pomagala, zajednički se organiziraju priredbe i manifestacije, te đaćki dom. Direktor toga neformalnoga, srednjoškolskog centra je prof. Stjepan Matečić. U takvim odnosima gimnazija ne osjeća veće prostorne teškoće sve do 1956. kad se izdvaja iz sustava srednjih stručnih škola, prešavši istodobno u desno, manje krilo srednjoškolskog kompleksa. Otada, zbog vrlo nepovoljnih prostornih prilika, počinje dugogodišnja i uporna borba za bolje uvjete rada. Ona je

nerijetko završavala glasnije ili tiše izrečenim zahtjevom za gradnju nove zgrade gimnazije.

I prvi jubilej labinske gimnazije, uz spominjanje velikih uspjeha, prolazi u znaku upozoravanja na teške radne uvjete koji postaju zapreka kvalitetnijem radu te tada već afirmirane srednjoškolske ustanove. O desetoj godišnjici rada, u posebnoj brošuri pod nazivom *"Izveštaj posvećen 10. godišnjici gimnazije u Labinu"*, pored ostalog stoji: *"Deset godina i ne predstavlja za neku instituciju veliko vremensko razdoblje, no za našu školu, za našu radnu organizaciju koja je u tom razdoblju postigla već značajnije rezultate davši našoj zajednici prve svršene profesore, ekonomiste, socijalne radnike i istaknute radnike u banci, ovdašnjim poduzećima i općinskoj upravi, minulih deset godina predstavlja veliki događaj koji će za javnost biti razumljiviji ako savjesno prouči dokumentaciju iznesenu u ovom skromnom izvještaju."*

Zaista, što je za to kratko vrijeme učinjeno? Ispit zrelosti položilo je 228 učenika, od toga u jubilarnoj 1964. tek 19. Te iste školske godine gimnaziju pohađa 240 učenika. Po prvi put upisana su tri prva razreda sa 115 polaznika. Više od dvije trećine polaznika su djevojke, što upućuje na "feminizaciju" gimnazije, što nije labinska specifičnost, ali je ta pojava osobito izražena, budući da su sva ostala zanimanja u obližnjem Rudarskom školskom centru izrazito muška. Tada se još odveć ne govori o činjenici da podosta djevojaka, koje nisu namjeravale studirati imaju teškoća sa zapošljavanjem, jer zbog općega obrazovnog karaktera gimnazije nakon ispita zrelosti nemaju stručne kvalifikacije. Prednost im je ipak viša razina opće kulture, pa se zapošljavaju u administraciji i raznim srodnim službama. O tome će se mnogo više i temeljitije početi govoriti nekoliko godina kasnije, što će biti i "uvertira" u konkretnu reformu srednjeg obrazovanja u nas.

Osim učenjem, čime su se još bavili gimnazijalci? O sportu smo već pisali, a i o nekim oblicima proizvodnog rada, koji je, *"u želji da se smanje razlike između fizičkog i umnog rada"* uveden još školske godine 1960./61. Sam pokušaj je, s obzirom na karakter gimnazije, bio dosta neuspješan, a najviše je glavobolja zadavala organizacija proizvodnog rada. Nerijetko je taj rad, zbog nepovezanosti s teoretskom nastavom i prekidanja redovne nastave, donosio i neposredne štete, ali ostaje spoznaja da su se gimnazijalci tako na neposredan način upoznavali s radnim sredinama. U pravilu, učenici prvih razreda praksu su provodili na poljoprivrednim dobrima, drugih i trećih razreda u industrijskim poduzećima, a maturanti u administraciji, što je mnogim djevojkama bilo i od najneposrednije koristi. U jubilarnoj godini labinski su gimnazijalci kopali kanal za vodovod u Donjem Labinu, prema Starcima. Iz bilješki učenika zapaža se da je organizacija rada u poduzećima bila vrlo slaba, što je značajka koja se u mnogim radnim sredinama nije izmijenila do današnjih dana!

Više je bilo entuzijazma i angažiranosti učenika u mnogobrojnim oblicima takozvane slobodne aktivnosti. Jedna od najatraktivnijih je bila literarna grupa,

unutar koje je još 1959. godine osnovan list na šapirografu "Glas mladih", u kojem se angažirano piše o aktualnostima iz sredine. Vrlo je aktivna i dramska sekcija s "Novelom od Stanca", "Vlašću" i "Sumnjivim licem", a oprobala se istodobno i u "postavljanju na daske" fragmenata iz Krležinih "Glembajevih".

Unutar gimnazije razvijaju se i zanimljivi oblici učeničkog samoupravljanja. Na inicijativu Zajednice učenika osnovan je servis za davanje instrukcija slabijim učenicima uz naknadu od 100 dinara za školski sat. U izvještaju smo pročitali podatak da je dano oko 400 sati, a da je najviše interesa bilo za matematiku, nacrtanu geometriju i njemački jezik. Također su se na kraju školske godine otkupljivali udžbenici, koji su se zatim po istoj cijeni prodavali učenicima mlađih godišta. U jubilarnoj godini školska biblioteka posjeduje oko 4 tisuće primjeraka.

U toj "šetnji" brošurama, koja je posvećena 10. godišnjici postojanja Gimnazije "Mate Blažina", zaustavit ćemo se i na Nastavničkom vijeću koje se sporo mijenja. Uz direktora **Stjepana Matečića** u Nastavničkom vijeću su: **Miljenko Fadljević** (povijest, ustav, sociologija, engleski), **Ante Gatara** (fizički odgoj, predvojnička obuka), **Ljiljana Gatara** (hrvatski), **Gracijela Germin** (kemija, biologija, fizika), **Nelda Griparić** (francuski, latinski), **Dragutin Hajm** (umjetnost, filozofija, predvojnička obuka), **Mira Hajm** (povijest, marksizam), **Melanija Marošan** (geografija, ustav), **Petra Matečić (njemački)**, **Ivan Mileta (fizika, tehnički odgoj, matematika)** i **Antej Ukušić** (matematika, nacrtana geometrija). Pored njih honorarni su predavači: **Aleksandar Atanacković** (muzički odgoj i zborna pjevanje), **Ana Bacho** (njemački), **Stjepan Dragičević** (likovni odgoj), **Nikša Kodarić** (tehnički odgoj) i **Zlatka Ukušić** (biologija).

Već dogodine u gimnaziju su upisana 304 učenika, pa je pretijesan prostor postao teško breme koje sve više i sve očitije usporava njen hod. Stoga je i razumljivo što se odatle stalno upućuju zahtjevi za boljim radnim uvjetima, za više razumijevanja. U jednom od njih, koji je potpisao predsjednik Savjeta škole Miljenko Fadljević, ističe se i ovo: "*Od 11 postojećih odjeljenja, tri rade poslije podne. Gotovo svaki drugi učenik je putnik, a njih 99 putuje na relaciji od 5 do 23 kilometra. To otežava rad. S pedagoške strane probleme treba rješavati Nastavničko vijeće, no upravo nas taj podatak upozorava da ni u kom slučaju ne možemo organizirati nastavu i poslijepodne, budući da ne možemo formirati čista odjeljenja u kojima bi bili samo učenici iz Labina, a ako bismo kombinirali s putnicima, onda bi oni morali otpasti.*

Nastavničko vijeće može riješiti problem i na taj način da u gimnaziju prima samo učenike koji stanuju u Labinu, no da li će se s time složiti roditelji i odbornici ostalih naselja Labinštine? Nastava u našoj školi organizirana je u prostorijama koje bi sanitarna inspekcija pronašla negihijenskim i neupotrebljivim za obrazovno-odgojni rad. Dva odjeljenja rade u podrumskim prostorijama, s rešetkama na prozorima, uz stalno električno osvjetljenje. Bilo

bi oportuno kada bi svi odgovorni drugovi ove komune na licu mjesta utvrdili točnost ovih podataka. Četiri razreda su smještena u prostorije koje imaju kapacitet od 10 do 20 mjesta". Takvog će "dopisivanja" s privredom i općinskim rukovodiocima tih godina biti podosta, sve sa željom da gimnazija dobije više prostora za svoj rad i razvoj. Međutim vremena za razmah je sve manje, pa se sve rjeđe spominje taj problem, ali i nužnost gradnje nove zgrade. Srednjem školstvu na Labinštini prilazi se kompleksnije, ne zanemarujući pri tom ni postojanje Rudarsko-školskog centra - druge i ravnopravne srednjoškolske ustanove na tlu komune. Sve konkretnije se razmišlja o objedinjavanju gimnazije i RŠC - to više što su se obje škole nalazile u istoj zgradi. Međutim, važnije od toga, i činjenice da su već tada nastavnici obje škole međusobno surađivali, jest mogućnost da se udruživanjem stvori škola koja bi bila bliže i privredi i učenicima. Zbog toga ta ideja prolazi relativno brzo u obje škole. Bio je to zapravo zametak, početak udruživanja srednjeg školstva, što se i zbililo 1966. - 12 godina nakon osnutka gimnazije i četiri godine nakon osnivanja Rudarskoga školskog centra. Te je godine ujedno obilježena 20. obljetnica osnivanja Rudarsko-industrijske škole.

Rudarski školski centar osnovan je odlukom Radničkog savjeta Istarskih ugljenokopa "Raša" u travnju 1962. Kao suosnivač pojavljuje se i Skupština općine Labin. U sastav nove srednjoškolske ustanove, osnovni zadatak koje je osposobljavanje i obrazovanje kvalificiranih radnika svih profila za potrebe Istarskih ugljenokopa, ušle su: Škola s praktičnom obukom "Đuro Đaković", Tehnička škola za redovite i odrasle, Dom učenika i Odjel za obrazovanje odraslih. Škola s praktičnom obukom, odnosno Škola učenika u privredi, svoje podrijetlo vuče iz Rudarske škole osnovane 1946. u Vinežu. Ta je škola imala tri odsjeka - rudarsko, metalsko i elektro usmjerenje. U sklopu te škole djelovao je i Dom učenika kao samostalna jedinica. Dom RIŠ-a građen je više godina, a prvi stanari su u nj ušli 1963. Time je uporedo stvoren i dodatni učenički prostor u današnjoj zgradi Srednjoškolskog centra, u kojoj su dotad boravili učenici RIŠ-a.

Tehnička je škola bila najmlađa srednjoškolska ustanova na području općine Labin. Osnovana ju je 1960. "Raša" kako bi popunila prazninu koja je postojala između kvalificiranih radnika i rukovodećeg kadra. Nastava se odvijala u novoj zgradi u koju se kasnije uselila Građevinska radna organizacija "Učka". Ta je zgrada za potrebe škole podignuta na temeljima nedovršenog pasaža na trgu u Podlabinu. Njen prvi direktor bio je Ignacije Mandić. Uz "čisti" rudarski, Tehnička je škola imala i rudarsko-strojarski odsjek, te odjeljenje za obrazovanje odraslih. Dvije godine kasnije obje se škole pod okriljem Istarskih ugljenokopa udružuju u Rudarski školski centar. Prvi direktor te ustanove je **Kazerio Hrvatin**, čovjek koji se u "Raši" najviše bavio obrazovanjem i školovanjem kadrova. I nova je škola patila od starih bolesti. Učeničkog je prostora premalo, pa se nastava odvija u dvije smjene. To im zadaje velike

glavobolje, jer svaki je drugi učenik putnik. Pomanjkanje prostora osjeća se više nego u gimnaziji, jer praktičnu je nastavu teško organizirati bez kabineta i praktikuma. A toga nije bilo, barem ne dovoljno, pa je trpjela i nastava. U sklopu Centra djeluje i školska radionica s dvije učionice za ručnu obradu, odjeljenje za strojare, pripremu rada, montažni dio i skladište. Desetak strojeva premalo je za obučavanje svih učenika, pogotovo u početnoj fazi obrazovanja. Praktični se dio nastave odvija u skladu sa specifičnošću svake od spomenutih škola. Ona se kod budućih rudara održavala naizmjenično svaki drugi dan, dok su metalci, odnosno električari, imali tri dana nastave, a tri praktičnu obuku, koja se najčešće odvijala u pogonima Istarskih ugljenokopa "Raša".

Novi Centar ima podosta nevolja i s predavačima. Bilo ih je premalo, a svi nemaju ni potrebno obrazovanje. U šk. g. 1963./64. od 16 nastavnika teoretske nastave samo četiri imaju visoku spremu, 8 višu, a četiri srednju. Izlaz se traži u honorarnim predavačima, a to su uglavnom bili inženjeri i drugi stručnjaci "Raše", koji, međutim, dosta teško prihvaćaju tu obavezu. Te školske godine bilo je angažirano 15 honorarnih nastavnika.

Za mlađu labinsku srednjoškolsku ustanovu - Tehničku školu, 1964. godina je posebno zanimljiva. Dok gimnazijalci slave 10. godišnjicu postojanja, Tehnička škola ima svoje prve maturante. Prvi labinski rudarski tehničari bili su: **Serđo Baskijera, Remiđo Batelić, Josip Belanić, Milan Bevk, Ivan Gržinić, Ivan Kolbaba, Ratko Milevoj, Ivan Pliško, Anđelo Rabac, Remiđo Smoković, Josip Štemberga, Đino Svić, Ivan Udovičić i Lucijan Vojić.** Diplomom rudara-strojara prvi su dobili: **Feručo Bembić, Slavko Božac, Janko Brečević, Gianni Brunetti, Mario Černjul, Mario Fable, Miho Glavinić, Mirko Gotanić, Rino Golja, Bruno Hrvatinić, Lino Kršulja, Franko Kokot, Nikola Putica, Đovani Rocco, Anton Rudan, Milan Runko, Anđelo Ružić, Klaudio Ružić, Slavko Ružić, Josip Sandomenigo, Josip Stojšić, Božo Štifanić, Atilio Tomičić, Vladimir Vozila i Oktavio Zec.** Kasnije im se pridružilo još nekoliko maturanata koji su zapeli na prvom roku ispita zrelosti.

U to vrijeme diplomu rudarskog tehničara dobiva i grupa zaposlenih u "Raši", školujući se uz rad. Takozvani "odrasli" su: **Filip Belajić, Ivan Benazić, Bruno Buršić, Stipe Erceg, Martin Ernečić, Josip Jelšovec, Slavko Jelača, Josip Jurić, Mirko Kramarić, Ante Kulić, Danilo Lukeš, Franjo Paradi, Ljubo Pavlinović, Pantelejman Rastovac, Mario Šugar i Viktor Tenčić.** Mnoga od tih imena susretat ćemo kasnije na odgovornim mjestima u privredi Labinštine i ostalih općina.

Iako je postojao vrlo kratko, svega četiri godine, RŠC ostavlja nemale tragove iza sebe. Gotovo svi "odsjeci" ostali su i u udruženom centru prilagođavajući se potrebama određenog trenutka, odnosno udruženog rada. Ta je škola, nadmećući se na neki način s gimnazijom, bila izuzetno aktivna i izvan školskog dvorišta. Na sportskim borilištima mlade Labinjane sve više i sve češće predstavljaju učenici Rudarskoga školskog centra (osobito u nogometu, košarci i

odbojci) prepuštajući Gimnaziji "Mate Blažina" primat samo u ženskom rukometu. Upravo se na sportskim terenima uočava sve veća "spolna" polarizacija dviju škola. Međutim, to nije jedini oblik diferenciranja između njih.

Gimnazija, kao "ženska" škola općeobrazovnog karaktera priprema sve više kadrova za nadgradnju, a RŠC za proizvodna zanimanja. Djevojke pohađaju gimnaziju i zbog toga što nemaju druge mogućnosti, što za njih nema škole za proizvodna zanimanja, iako se u to vrijeme počinje brže razvijati turistička privreda u Rapcu, a i konfekcija pušta sve dublje korijene na ovom tlu. Ovakva krutost i neprilagođenost srednjih škola bila je, uz već često spominjane kadrovske i prostorne razloge, povod za učestalije razmišljanje o stvaranju jedinstvenoga srednjoškolskoga obrazovnog sistema. Sve je to u skladu s najavljenom reformom srednjeg obrazovanja, odnosno, kako to u labinskoj varijanti zvuči, *"reorganizacijom postojeće mreže srednjih škola"*. Bila je to ujedno i prva najava ukidanja tehničke škole, a poslije i gimnazije, odnosno raznih oblika industrijskih škola ili škola učenika u privredi. Umjesto toga najavljuje se pripremna faza u trajanju od dvije godine, i završna, koja bi trajala dvije, odnosno godinu dana.

Uoči stvaranja Srednjoškolskog centra u labinskim je srednjim školama slijedeće stanje: u RŠC-u je bilo 499 učenika u 19 odjeljenja. Od toga su u Školi s praktičnom obukom 333 učenika. Njima je predavalo 29 nastavnika, od kojih 8 honoraraca, uz 10 instruktora praktične nastave i tri odgojitelja. Istodobno, Gimnaziju "Mate Blažina" pohađalo je 359 učenika u 12 odjeljenja. O njima je brinulo 13 stalnih i 8 honorarnih nastavnika.

Uz mijene u cijelom društvu i labinske specifičnosti (vrlo teška privredna situacija izazvana krizom rudarenja koja će tek kulminirati, pa se traže svi oblici štednje i racionalizacije), što je još povezivalo obje škole? Prvo, praktički isto dvorište, jer su obje škole bile u istoj zgradi, samo svaka u svom krilu (gimnazija u manjem). Drugo, dolazilo je do sve češćega međusobnog "posuđivanja" nastavnika, a i sportskih terena, školske radionice i drugog prostora. Imajući sve to na umu, u "Prijedlogu reorganizacije mreže srednjih škola u Labinu" predlaže se objedinjavanje obiju škola. Jedinstveni bi centar imao sljedeće radne jedinice:

1. Tehničku školu rudarskog i strojarskog smjera
2. Školu s praktičnom nastavom s rudarskim i metalnim smjerom
3. Gimnaziju
4. Školsku radionicu
5. Đački dom
6. Odjel za obrazovanje odraslih

U iscrpnoj se studiji predviđaju sve pojedinosti oko međusobnog udruživanja i eventualne teškoće koje bi pri tome mogle nastati. Ipak,

prevladavale su one koje su ukazivale na prednosti tog čina, pa u jesen iste godine (1966.) starta Srednjoškolski centar. Međutim, to nije kraj udruživanja labinskih srednjih škola, budući je određene rezerve imala "Raša" sumnjajući da će se u sklopu takve nove ustanove moći obrazovati i kadrovi za njene potrebe. Zbog toga je na sjednici Skupštine općine Labin 22. lipnja 1966. donijeta odluka o osnivanju dviju stamostalnih obrazovnih ustanova - Srednjoškolskog centra i krnjega Rudarskoga školskog centra. U sklopu RŠC-a je samo Škola s praktičnom obukom za rudare, te završno odjeljenje Tehničke škole - rudarski smjer. Njihovi uvjeti rada znatno su bolji nego za učenike Srednjoškolskog centra, koji se nalaze u zgradi gdje se prije udruživanja nalazio RŠC, dok se "rudari" nalaze u bivšoj zgradi gimnazije. Početkom 1968. u pet odjeljenja ima svega 68 učenika, a u Centru 679 učenika u 24 odjeljenja. Troškovi obrazovanja rudara osjetno su skuplji nego se to čini u Srednjoškolskom centru "Mate Blažina". To uviđaju i općinski odbornici i Radnički savjet Istarskih ugljenokopa, pa je od početka šk. g. 1968./69. objedinjeno kompletno labinsko srednje školstvo. Time počinje nova faza u njegovu razvoju. I tada je u njemu najprisutniji prof. Stjepan Matečić, direktor Centra, osoba koja je dala najveći doprinos objedinjavanju, osoba koja je točno tri desetljeća, od 1949. do 1978., povezana uz sve novosti u toj oblasti.

Otada do danas odvija se vrlo dinamična transformacija srednjeg školstva. Takva politika prilagođavanja potrebama privrede i cijelog društva zapaža se već 1967./68. godine: uz postojeće, unutar Centra osniva se i Škola za visokokvalificirane radnike strojarskog smjera i Tehnička strojarska škola. Istodobno, nastavlja se odumiranje Tehničke škole rudarsko-strojarskog usmjerenja za koju ima sve manje interesa, budući da se najavljuje vrhunac krize u rudarenju na Labinštini. Gimnazija se svodi na matematičko-prirodoslovni i društveno-jezični smjer, a ukida se pedagoški. Vrlo je značajna i šk.g. 1970./71. kad se u Hrvatskoj uvodi dvogodišnja opća srednja škola (prva faza). To je početak stupnjevitog srednjoškolskog obrazovanja preko usmjerenja do kojih se dolazi u završnim razredima. Budući da se kolektiv SŠC "Mate Blažina" spremno uključio u novi sustav obrazovanja, brzo je raslo brojno stanje učenika pri općoj srednjoj školi i u školama završnog stupnja. Dok je šk. g. 1969./70. u svim usmjerenjima Centra bilo 419 učenika u 23 odjeljenja, četiri godine kasnije ih je 877 u 27 odjeljenja. U pripremnom stupnju su 452 učenika, a u završnom 379, uz 46 polaznika večernje tehničke škole. Dogodine je slika sljedeća: u školskim klupama sjedi 1.045 učenika, uz 99 polaznika večernje tehničke škole i škole za kvalificirane radnike. To je zapravo nekadašnja škola s praktičnom obukom, s odgovarajućim programima odnosno smjerovima. Mijenjajući se stalno, SŠC postupno dobiva sljedeća usmjerenja: gimnazijsko, ekonomsko, metalsko, strojarsko, elektro, konfekcijsko i kemijsko. Gimnazija definitivno nestaje 1979. Posljednje desetljeće Srednjoškolskog centra obilježava njen dinamični direktor prof. **Željko Brenčić**. Direktorom te ustanove postaje 1982.

Govoreći u povodu 40. godišnjice postojanja labinskoga srednjeg školstva, on je rekao:

"U posljednje četiri godine intenzivno smo razvijali obrazovanje uz rad. Počeli smo sa 50, a sada imamo skoro 400 polaznika, uglavnom u rudarskoj i strojarskoj struci. Ono što sami nismo mogli obrazovati, kao u ugostiteljskoj struci, učinili smo u suradnji s centrima iz Pule, Rijeke i Opatije. Inače, u posljednjih 10 godina broj učenika se nije znatno mijenjao krećući se između 850 i 1.100 polaznika. Trenutačno imamo 920 redovnih učenika i 350 njih u obrazovanju uz rad, što znači da radimo sve dane u tjednu i da su nam učionice pretijesne. U njima radi po 12 sati dnevno, pa se ni praktikumi ne koriste kako bi trebalo.

Nadamo se da ćemo do 1990. i taj problem riješiti. Naime, zgrada u kojoj Centar radi nikad nije bila građena za školu. Započeli smo adaptaciju i sada je, radi stvaranja boljih radnih prilika, obnovljen prvi kat, otvoren novi ulaz u zgradi, sagrađen spojni hodnik između sportske dvorane i Centra, a od TPS-a je otkupljena zgrada za radionicu. Na tom je mjestu izgrađena nova, vrlo suvremena dvorana. Zaštitili smo zgradu od vlage, upravo se uređuje učenički dom za polaznike rudarske struke i nabavili smo dosta opreme za radionicu, među kojom su i numerički upravljane tokarilice za obuku učenika strojarske struke. U nastavu smo uveli i kompjutore. Svime time još uvijek nismo zadovoljni, to je tek početak onoga što bismo trebali postići. Kada zgradu u potpunosti obnovimo i iselimo radionicu, u tim ćemo prostorima urediti praktikume čime će se znatno podići kvaliteta nastave, a vjerujemo da ćemo prijeći i na jednosmjenski rad".

Većina od tih zadataka je i ispunjena.